

สภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนย่านซื่อ

Ecotourism Management Status of People of the Yansue Community

ภรณ์ีย ยี่ถีน¹ และ เกษตรชัย และหีม^{2*}

Poranee Yeetin¹ and Kasetchai Laeheem^{2*}

Abstract

The purpose of this participatory action research was to study the status of community-based ecotourism management in areas of Yansue Subdistrict, Kantang District, Trang Province. Data were collected from documents and the fieldwork of observations and in-depth interviews with 24 informants selected by purposive sampling. The data were analyzed by content analysis.

The results showed that tourism in the Yansue area was managed in the form of ecotourism by the Yansue community members in an unorganized manner. The three components of tourism that need to be improved are accommodations, amenities, and services at the various tourist attractions. In addition, it was found that accommodation was not given priority by the community management because Yansue is located near Trang Province and most tourists chose to stay in the town of Trang. Therefore, the

¹ นักศึกษาปริญญาโทชั้นบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Ph.D. Student, Department of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

² Associate Professor Ph.D., Department of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: kasetchai.la@psu.ac.th)

people of Yansue should know their community context to develop the components of tourism that support tourists and to set up procedures for the Yansue's tourism management to reduce the impact of tourism on the community. They should manage tourism according to the principle of community-based ecotourism management. Yansue community members should participate in all steps of ecotourism management, as well as learn tourism management and raise awareness among the community and tourists of the value of community resources. The research results can be used to determine development policies related to the tourism industry in the region, increase the potential of tourism management, and increase income to community residents through community ecotourism activities.

Keywords: *Management Status, Ecotourism, Community Tourism*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ย่านซื่อ จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านซื่อ เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนยังขาดการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยพบว่า องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 3 ด้าน ที่ต้องพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว คือ ด้านที่พักหรือจุดรับรองนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบด้านที่พักถูกลดความสำคัญในการจัดการจากชุมชน เนื่องจากสถานที่ตั้งของชุมชนใกล้ตัวจังหวัด จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกพักในตัวจังหวัด ชุมชนจึงจำเป็นต้องเข้าใจบริบทชุมชนของตน เพื่อพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ช่วยในการรองรับนักท่องเที่ยว และกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อช่วยลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนและสังคม ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวภายใต้หลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และสามารถเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการสร้างความตระหนักรู้ คุณค่าของทรัพยากรในชุมชนให้แก่คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ภรณ์ ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

ของพื้นที่ เพิ่มศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

คำสำคัญ: สภาพการจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

บทนำ

จังหวัดตรัง ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งอันดามัน เป็นพื้นที่ซึ่งมีความโดดเด่นของระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ โดยถูกยกระดับให้เป็นการท่องเที่ยวเมืองรอง และมีการกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดตรัง พ.ศ. 2561 - 2565 ในการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดตรังให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง (Trang Municipality, 2019) ภายใต้แผนการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มุ่งให้จังหวัดตรังเป็นเมืองเกษตรยั่งยืน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งอันดามัน ซึ่งกำหนดการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ รวมถึงมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่น ได้นำนโยบายดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อยุติการว่างงาน การสร้างจิตสำนึก ความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่พหุธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ (Yansue Subdistrict Administrative Organization Office, 2019) อีกทั้งจังหวัดตรังเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด เพื่อการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 (Songruk et al., 2017) ซึ่งประสบความสำเร็จในการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ภายใต้สถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วง ปี พ.ศ. 2562 - 2566 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ทุกประเทศเกิดวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทำให้การท่องเที่ยวเกิดการหดตัว ก่อให้เกิดข้อจำกัดของการเดินทางทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว จังหวัดตรังมีมาตรการการล็อกดาวน์ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ส่งผลให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมท่องเที่ยวได้ตามปกติ จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีการนำความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของจังหวัดตรัง เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในจังหวัดตรังให้ฟื้นตัว

ตำบลย่านซื่อ เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ส่งผลให้ชุมชนหยุดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เนื่องจากมีการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสอย่างเคร่งครัด คนในชุมชนกล่าวว่า “คนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และผู้อยู่อาศัยในชุมชนย่านช็อกกว่า 60 % เป็นผู้สูงอายุจึงก่อให้เกิดความกังวลของการเข้าออกของกลุ่มคนในพื้นที่” (Cheaw (Pseudonym), interview, 2020, October 14) จึงเป็นผลทำให้ในระยะเวลาหนึ่ง คนในชุมชนร่วมกันกำหนดมาตรการเฝ้าระวังในชุมชนโดยทำการปิดการเข้าออกชุมชนนอกเหนือจากมาตรการล็อกดาวน์ในระดับชาติ เพื่อลดการนำเข้าเชื้อไวรัสจากภายนอก ทำให้หลายธุรกิจ ในชุมชนขาดรายได้จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Doung (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Wat (Pseudonym), interview, 2020, October 16) ไม่ว่าจะจัดจำหน่ายของกินของใช้จากทรัพยากรในชุมชนให้นักท่องเที่ยว หน่วยธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การท่องเที่ยวในชุมชนตำบลย่านช็อกเกิดการชะงักงัน การศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเพื่อช่วยกระตุ้นการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่จึงเป็นโอกาสให้ชุมชนกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของคนในชุมชน เพิ่มการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนผ่านการเรียนรู้จากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับการศึกษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ สร้างจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว มุ่งเน้นรักษาระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ป้องกันและลดผลกระทบที่จะเกิดจากการท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน (Department of Tourism, 2014; Department of Tourism, 2016; Thai Youth Encyclopedia by His Majesty the King, 2018; Klinmuenwai, 2021) สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการพัฒนาชุมชนพร้อมกับการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน นำทุนทางสังคมของชุมชนมาส่งเสริมให้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถกลายเป็นเรื่องราวที่สร้างเสน่ห์ให้แก่ชุมชนต่อผู้มาเยือน (Kreawcheaw, 2017) มีการร่วมมือในระดับเครือข่ายชุมชน เป็นหนึ่งกลไกการพัฒนาศักยภาพชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรการคงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน (Phongsakornrangsilp, 2014) กระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน ผ่านการจัดการท่องเที่ยว (Prasongthan, 2013) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจึงเป็นการบูรณาการการจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ มีบทบาท ความรับผิดชอบ และสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว ตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน การดำเนินการ การให้บริการ การประเมินผล การจัดการ การพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยว ลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้น้อยที่สุด อีกทั้งสร้างความตระหนักรู้คุณค่าของทรัพยากรไว้ให้คนรุ่นหลัง (Sakunapat, Jirojphan, & Cheykeewong, 2011; Ungcharoen &

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

กรณี ยี่ถิ่น และ เกษตรชัย และหิม

Na Thaleng 2017; Wongjoi, 2017) สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว ดำเนินงานภายใต้เป้าหมายอย่างเป็นระบบ ยึดหยุ่นไปตามสถานการณ์ และตัดสินใจตามหลักเหตุผล ยุติธรรมส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับ (Bogdan & Kemmis, 1992)

ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาในประเด็นด้านสภาพการจัดการท่องเที่ยว ลักษณะทางกายภาพ และบริบทชุมชนในประเด็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เทศกาล ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรท้องถิ่น สรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อออกแบบองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ ซึ่งองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ปัจจุบันถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในวิเคราะห์และการประเมินความพร้อมของการรองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นำไปสู่การออกแบบและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของ Pelasol (2012) หรือ 6A's มุ่งเน้นการเรียนรู้ระบบนิเวศ และวิถีชีวิตวัฒนธรรมเป็นสำคัญ ช่วยสร้างความพร้อมให้ชุมชนในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้แนวทางการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องตามเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนด ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนร่วมกำหนดแผนการจัดการ กิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงวางแผนรักษาและสร้างรายได้ให้ชุมชน เป็นการนำทรัพยากรทางธรรมชาติมาบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยคนในชุมชนต้องมีการระดมแนวทางการดำเนินงาน การรักษาทรัพยากรของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน คนในชุมชนร่วมกันระดมสมองเพื่อกำหนดฐานทรัพยากรของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางปัญญา ทุนธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ และทำการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับฐานทรัพยากรของชุมชน ภายใต้การจัดการที่ให้ความสำคัญกับฐานทรัพยากรอย่างยั่งยืน (The Association of Southeast Asian Nations, 2016; Community Tourism Promotion and Development Group, 2018) ภายใต้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การดำเนินงานจำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง และช่วยลดผลกระทบและสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ การท่องเที่ยวโดยชุมชนดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นำจุดเด่นของทรัพยากรและวิถีชีวิตในชุมชนมาเป็นจุดขาย ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน และผลจากการท่องเที่ยวทำให้มีการจัดระเบียบการใช้พื้นที่สาธารณะ การจัดการของเสีย และขยะได้เหมาะสมขึ้น (Kreawcheaw, 2017) อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนที่จะช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความยั่งยืนได้ คือ ศักยภาพทางการท่องเที่ยว การมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Phongsakornrangsilp, 2014)

2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

รูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งมุ่งเน้นการเดินทางไปพร้อมกับการศึกษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ มนุษย์ อย่างมีความรับผิดชอบเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และรับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมถึงองค์ความรู้จากแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เป็นการเดินทางไปยังพื้นที่ระบบนิเวศหรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ ตลอดจนถึงลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น (Jitthangwattana, 2005; Department of Tourism, 2016)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นการป้องกัน และลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว สร้างกระบวนการเรียนรู้และควบคุมการเดินทางท่องเที่ยว และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน สำหรับทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Department of Tourism, 2014) โดยคำนึงถึงหลักการไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรให้นานที่สุด เกิดประโยชน์มากที่สุด ได้ประโยชน์จากหลายทาง สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของในท้องถิ่น และมีการปกป้องและสงวนรักษาให้ถึงรุ่นหลัง โดยสร้างการท่องเที่ยวให้เป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว อีกทั้งกระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตน เพื่อส่งผลต่อการตระหนักรู้คุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่น (Songtip, 2014) นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของตน

3. แนวคิดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Components)

แนวคิดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดของการจัดการอันก่อให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยว เพิ่มความพร้อมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว ทั้งมิติการจัดการ ความพร้อมของการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เชื่อมโยงระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน (Maneerat &

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ภรณ์ีย์ ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

Chalermphol, 2017) และช่วยในการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย Pelasol (2012) กล่าวว่า องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (6A's) คือ

1. ความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยว (Accessibilities) ถือเป็นการอำนวยความสะดวกในการคมนาคมให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางผ่านทางอากาศ ทางเรือ ทางบก ทั้งจากการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวด้วยตนเอง และผ่านการใช้บริการธุรกิจการขนส่งและบริการนักท่องเที่ยว

2. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) คือ สถานที่หรือจุดท่องเที่ยวปลายทางที่ช่วยดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยว เลือกเป็นจุดหมายปลายทางในการเดินทางเข้าถึง ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามของภูมิประเทศ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทรัพยากรทางสังคม และแหล่งท่องเที่ยวประเภทให้ความบันเทิง

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นสิ่งที่จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ ในสถานที่ให้บริการทางการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความสุขสบาย โดยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหาร เส้นทางจักรยาน ระบบการสื่อสาร สาธารณูปโภค ป้ายบอกทาง

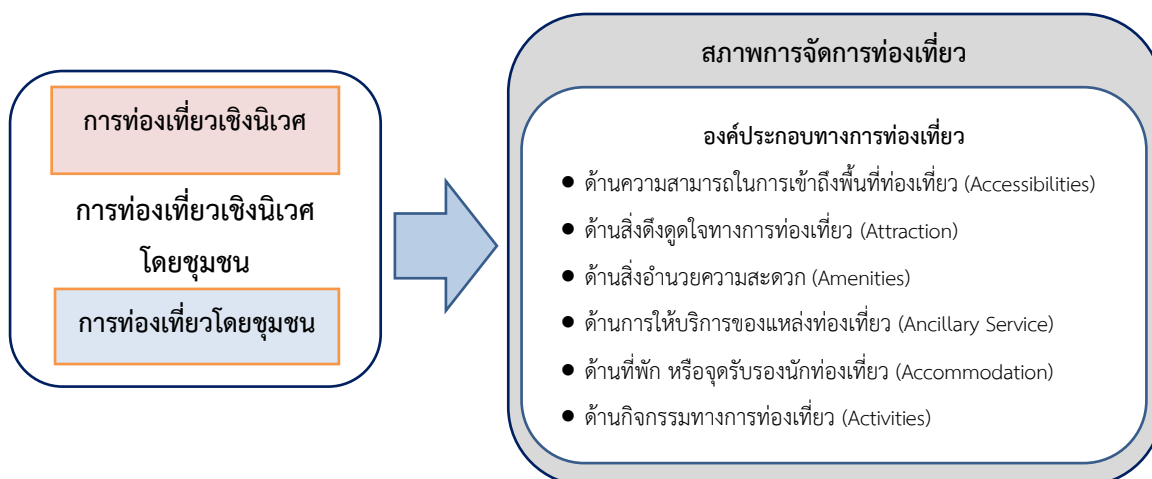
4. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) เป็นการบริการภายใต้การจัดการท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเกิดความสำเร็จ อาทิ การบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การตลาดและประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว การดูแลด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยว ซึ่งถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว

5. ที่พักหรือจุดรับรองนักท่องเที่ยว (Accommodation) สถานที่หรือการให้บริการนักท่องเที่ยวพักผ่อนในระยะสั้น หรือมีการค้างคืนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ที่ตั้งแคมป์ บ้านพักชาวบ้าน ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ถือเป็นสถานที่สนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวได้นานขึ้น เพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ และเรียนรู้วิถีความเป็นอยู่ส่งผลให้เกิดการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากขึ้น

6. กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ถูกกำหนดขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยว ช่วยดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยว นอกเหนือจากการเยี่ยมชมลักษณะทางกายภาพ โดยรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันไปตามลักษณะและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจสภาพการจัดการท่องเที่ยว และฐานทรัพยากรของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางปัญญา ทุนธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว ภายใต้ฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน (Community Tourism Promotion and Development Group, 2018) มุ่งเน้นจัดการท่องเที่ยวไปพร้อมกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ พร้อมกับสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Jitthangwattana, 2005; Department of Tourism, 2016) โดยใช้แนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกรอบคิดในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง วิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว ในมิติของการจัดการความพร้อมของพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว ช่วยในการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง สภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตามแผนภาพ ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: การทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ทำการศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ภรณ์ชัย ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

บริบทพื้นที่ของชุมชน และเป็นการสร้างความพร้อมให้กับชุมชนก่อนการปฏิบัติการวิจัย ผ่านการเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การเตรียมชุมชนสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนผ่านกระบวนการดำเนินงานวิจัย และการตระเตรียมคน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนไปพร้อมกับการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านเทคนิคการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกและการสนทนากลุ่ม กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งด้านการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนในการเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาในระดับจังหวัด อันนำไปสู่การกำหนดแผน นโยบายในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผ่านการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นคนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวในตำบลย่านซื่อทุกภาคส่วน รวมถึงเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลย่านซื่อ) 2 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 4 คน เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน 3 คน คณะกรรมการชุมชน 5 คน และสมาชิกในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 5 คน ที่มีเวลาอยู่ภายในชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี อีกทั้งคัดเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยการสุ่มแบบบังเอิญ 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยจำนวนนี้เป็นผลจากความอึดตัวของข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ซึ่งเป็นแนวการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสังเกต ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา และอุปกรณ์สำหรับบันทึกข้อมูลภาคสนาม

แนวการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างทั้งหมด 4 ชุด แบ่งเป็น แนวสัมภาษณ์ผู้บริหารจัดการท่องเที่ยวและคณะกรรมการชุมชน 1 ชุด แนวสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 1 ชุด แนวสัมภาษณ์คนในชุมชน จำนวน 1 ชุด และแนวสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว จำนวน 1 ชุด โดยรายละเอียดแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์แบบเชิงลึกแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ ภูมิลำเนา เป็นต้น และ **ส่วนที่ 2** ข้อมูลสภาพการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่แบ่งย่อยตามประเด็น ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องมือ แนวสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับการสนทนากลุ่ม ซึ่งแบ่งย่อยตามประเด็น ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ศาสนา ความเชื่อ อาหารและขนมพื้นถิ่น เป็นต้น

ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาแนวสัมภาษณ์แบบเชิงลึกทั้ง 4 ชุด และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยใช้การตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูล โดยการพิจารณาจาก

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่มีความสมบูรณ์ในการรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ในงานวิจัยนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนาม ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ซึ่งจะได้จากการใช้เครื่องมือแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิผ่านการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา โดยจำแนกข้อมูลตามองค์ประกอบทางทอพอโลยี 6 องค์ประกอบในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ คือ ความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ ก่อนการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจากการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับงานวิจัย และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้าแบบการเปรียบเทียบข้อมูล (Data Triangulation) โดยทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม หากมีข้อมูลที่ไม่ตรงกันกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน ผู้วิจัยจึงทำการนำข้อมูลส่วนนี้เข้าสู่การสนทนากลุ่ม และทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องจากการสรุปร่วมกันของคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการตีความข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามร่วมกับข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดหมวดหมู่ตามประเด็นของข้อมูลและทำการวิเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

จริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองโครงการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ สาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี นครศรีธรรมราช รหัสโครงการ Ex-2-2563

ผลการวิจัย

ชุมชนย่านซื่อ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน ตำบลย่านซื่อมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าถึงเพื่อเรียนรู้และรับประสบการณ์ผ่านการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่า พื้นที่ตำบลย่านซื่อมีศักยภาพในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว โดยมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นชุมชนริมแม่น้ำตรัง มีระบบนิเวศทางน้ำที่โดดเด่น จากการมีป่าจากซึ่งเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนมีการใช้ฐานทรัพยากรในท้องถิ่น (Document Processing and Archives Committee, 1999) ไม่ว่าจะเป็นทุกส่วนของต้นจากเพื่อการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ภรณ์ยิ ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

ดำเนินชีวิต อาทิ ใช้ลูกจากและน้ำตาลจาก มาประกอบอาหารท้องถิ่น ทั้งอาหารคาวและหวาน ใช้ส่วนของทางเพื่อมาลอกเอาใบมาทำใบยาสูบ นำใบจากส่วนที่เหนียวและแข็งแรงมาทำผลิตภัณฑ์จักสานใบจาก ไม่ว่าจะเป็น เสวียนหม้อ ดิหมา หรือภาชนะรองน้ำในครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันนำมาปรับปรุงในการนำไปใช้กับธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท เป็นต้น (Nee (Pseudonym), interview, 2020, October 14) นอกจากนี้คนในชุมชนย่านชื้อยังมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมง วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำและระบบนิเวศชายฝั่ง โดยคนในชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศ และฐานทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน จึงได้มีการอนุรักษ์ ปั่นฟู ส่งเสริมให้มีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ มีการอนุรักษ์พรรณไม้ในระบบนิเวศ และมีการร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ทั้งต่อคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14) นอกจากนี้ความโดดเด่นของทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ย่านชื้อยังมีประวัติศาสตร์ชุมชนที่น่าสนใจ โดยเป็นชุมชนโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี มีหลักฐานการตั้งรกรากในชุมชนพร้อมกับการย้ายเมืองตรังในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้เมืองกันตังเป็นเมืองท่าการค้า (Document Processing and Archives Committee, 1999) จากภูมิศาสตร์สำคัญของอ่าวกันตังที่มีลักษณะเหมาะสมกับการรองรับเรือสำเภาการค้าขนาดใหญ่จากต่างประเทศ อีกทั้งชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำการค้าขายสามารถล่องเรือผ่านจังหวัดตรังไปยังเมืองนครศรีธรรมราชผ่านแม่น้ำตรัง พื้นที่ย่านชื้อจึงเป็นหนึ่งในชุมชนที่ชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาตั้งรกรากเพื่อทำการค้ากับเรือสำเภา เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองท่าที่อยู่ระหว่างเมืองกันตังและเมืองทับเที่ยง ซึ่งเป็นแหล่งการค้าสำคัญของจังหวัดตรังในอดีต (Thapthiang, 2011) ด้วยเหตุผลข้างต้นเป็นผลให้ตำบลย่านชื้อ ถือเป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับการเป็นพื้นที่ที่สามารถเดินทางได้อย่างสะดวก จึงมีหลายหน่วยงานทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในศักยภาพของพื้นที่ย่านชื้อที่สามารถบริหารจัดการให้เกิดการท่องเที่ยว จึงได้เข้ามาสนับสนุนให้มีการจัดการในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน มุ่งเน้นนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่มีความผูกพันกับต้นจาก ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญทั้งระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจ และสังคม โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกิดภายใต้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน

สภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย จากการศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตามหลักเกณฑ์ขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยว ข้อมูลองค์ประกอบด้านการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยว สามารถเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1.1 การเดินทางจากกรุงเทพฯ สู่จังหวัดตรัง สามารถเดินทางได้ 4 รูปแบบ (Trang Provincial Tourism and Sports Office, 2022) ดังนี้

1.1.1 การเดินทางโดยเครื่องบิน สามารถโดยสารเครื่องบินลงท่าอากาศยานตรัง ใช้เวลาในการเดินทาง 60 นาที โดยประมาณ

1.1.2 การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ใช้เวลาในการเดินทาง 12 ชั่วโมง โดยประมาณ

1.1.3 การเดินทางโดยรถไฟ โดยมีระยะทาง 870 กิโลเมตร ใช้เวลาการเดินทาง 15 ชั่วโมง โดยประมาณ

1.1.4 การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว สามารถเดินทางจากกรุงเทพฯ โดยใช้ถนนหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ผ่านจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จากนั้นเข้าทางหลวงหมายเลข 41 ผ่าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าทางหลวงหมายเลข 403 สู่ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จากนั้นเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 4 ไปจนถึงจังหวัดตรัง ระยะทางโดยประมาณ 828 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 12 ชั่วโมงโดยประมาณ (Trang Provincial Tourism and Sports Office, 2022)

1.2 การเดินทางสู่บ้านในกลุ่ม ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (Google Map, 2022) สามารถเดินทางเข้าสู่บ้านในกลุ่ม ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ได้ดังนี้

1.2.1 การเดินทางจากจังหวัดตรังทางรถยนต์ โดยออกเดินทางจากอำเภอเมืองตรังโดยใช้ถนนหมายเลข 403 ไปอำเภอกันตัง เบี่ยงซ้ายกลับรถใต้สะพาน แยกเข้าถนนทางหลวงชนบท หมายเลข 4009 ข้ามสะพานพระยารัษฎานุประดิษฐ์ ผ่านวัดย่านซื่อ เลี้ยวขวาไปบ้านในกลุ่ม ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ใช้เวลาเดินทาง 28 นาทีโดยประมาณ

1.2.2 การเดินทางจากจังหวัดตรังทางรถไฟ โดยสารขบวนรถจากสถานีรถไฟตรังไปยังสถานีรถไฟกันตัง จากนั้นเดินทางต่อจากกันตังโดยรถยนต์เพื่อเข้าสู่ถนนหมายเลข 403 แยกเข้าถนนทางหลวงชนบท หมายเลข 4009 ข้ามสะพานพระยารัษฎานุประดิษฐ์ ผ่านวัดย่านซื่อ เลี้ยวขวาไปบ้านในกลุ่ม ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ใช้เวลาเดินทางรวมทั้งสิ้น 42 นาทีโดยประมาณ

2. องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว องค์ประกอบด้านแหล่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว จัดประเภทได้ตามลักษณะทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ โดยแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

2.1 แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ พบว่า ย่านซื่อตั้งอยู่บริเวณใกล้แม่น้ำตรัง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศพรรณพืชและสัตว์ เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำและที่อยู่อาศัยของสัตว์และการเติบโตคงอยู่ของพืชพรรณธรรมชาติในพื้นที่ (DMCR Data Center, 2023) และเป็น

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ภรณ์ยิ ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

ทรัพยากรที่สำคัญต่อการครองชีพของคนในชุมชนที่มีการนำส่วนต่าง ๆ ของต้นจากมาใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค (Sorn (Pseudonym), interview, 2020, October 16) ปัจจุบันคนในชุมชนยังคงมีการสร้างรายได้ผ่านการประกอบอาชีพโดยใช้ต้นจากในท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต

2.2 แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ภายในชุมชนยังคงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ การทำประมงแบบดั้งเดิม และประยุกต์ในการจับสัตว์น้ำในแม่น้ำตรง ไม่ว่าจะเป็น การตกกุ้งโดยใช้เบ็ดและเหยื่อล่อแบบดั้งเดิม การใช้ฉนวนในการตกกุ้ง และการจับสัตว์น้ำ และยังคงมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ มีงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา และวิถีชีวิตของชุมชน อาทิ ประเพณีการแห่เรือพระ ในช่วงเทศกาลออกพรรษา และประเพณีสงกรานต์ ของกลุ่มคนที่นับถือศาสนาพุทธในชุมชน (Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Yeang (Pseudonym), interview, 2020, October 14) มีงานเทศกาลที่เกิดขึ้นเฉพาะในตำบลย่านซื่อ คือ งานวันเกิดพ่อท่านอินทร์ เป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่ได้รับความเคารพและนับถือในจังหวัดตรัง และมีชื่อเสียงในการเป็นหมอรักษาคนในชุมชน คนในจังหวัดตรังให้การนับถือและระลึกถึงจนทำให้เกิดงานระลึกถึงท่านขึ้นทุกปี โดยคนในชุมชนจะจัดงานนี้ตรงกับช่วงเทศกาลสงกรานต์ ภายในงานมีการจัดกิจกรรมงานวัด และมีการจัดงานแข่งขันเรือพริส ซึ่งเป็นการนำเรือท้องถิ่นที่มาประยุกต์ใส่เครื่องยนต์ตามยุคสมัยนำมาจัดแข่งขันบริเวณริมน้ำใกล้บริเวณวัด โดยเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากจากทั้งคนในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งปัจจุบันในพื้นที่ยังคงมีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในการสร้างและประกอบเรือการซ่อมเรือท้องถิ่น (Wi (Pseudonym), interview, 2020, October 16) นอกจากนี้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพื่อการประกอบอาหารทั้งคาวและหวาน อาทิ การทำลูกจากเชื่อม การทำน้ำตาลจากโบราณที่สืบทอดกันมากกว่า 100 ปี (Document Processing and Archives Committee, 1999)

2.3 แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า ย่านซื่อมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชนมายาวนาน กล่าวได้ว่า เป็นชุมชนโบราณริมแม่น้ำตรัง ตั้งแต่ครั้งที่เมืองตรังยังเป็นเมืองท่าโบราณในการทำการค้ากับต่างประเทศ มีชาวจีนที่เดินทางมาเพื่อทำการค้าเข้ามาตั้งรกรากที่อยู่อาศัยร่วมกับคนในท้องถิ่น จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ (Document Processing and Archives Committee, 1999) ปัจจุบันยังปรากฏท่าเรือ ซึ่งในอดีตเป็นท่าเรือค้าขายที่เป็นหลักฐานปรากฏถึงการเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญในการเดินทางระหว่างอำเภอกันตังและอำเภอเมือง นอกจากนี้ยังมีวัดย่านซื่อซึ่งเป็นวัดโบราณอยู่เคียงคู่คนย่านซื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน และก่อให้เกิดประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนา และประเพณีท้องถิ่นของคนในชุมชน (Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14)

2.4 แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และสร้างอาชีพ พบว่า ตำบลย่านซื่อเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับอาชีพทำใบยาสูบแบบดั้งเดิม จนได้ชื่อเรียกว่า “ชุมชนปากกัตดินดิบ” (Wi (Pseudonym), interview, 2020, October 16) เนื่องจากการผลิตใบยาสูบยังคงใช้มือฉีกใบจากโดยใช้เท้า

ยึดส่วนลำต้นไว้ให้มั่นคง ปัจจุบันคนในชุมชนย่านชื้อหลายครัวเรือนยังคงมีการประกอบอาชีพหลักเป็นการผลิตใบยาสูบ อีกทั้งพบว่า มีนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้การผลิตใบยาสูบในพื้นที่ย่านชื้ออย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้คนในชุมชนย่านชื้อยังมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การปศุสัตว์ และการประมงในชุมชน รวมถึงมีอาชีพการทำจักสานใบจาก อาชีพการทำน้ำตาลจาก ที่สืบทอดกันมาจากร้อยปี อาชีพการทำขนมจาก และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรท้องถิ่นในชุมชน (Nee (Pseudonym), interview, 2020, October 14) กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นของทรัพยากรท้องถิ่นในชุมชนที่ยังคงมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นในการประกอบอาชีพ ทำให้คนในชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรเพื่อการดำเนินชีวิต รวมถึงยังช่วยสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้คนในชุมชนอีกด้วย

3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสะดวก พบว่า สิ่งสนับสนุนทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านชื้อ ได้แก่ ป้ายบอกทางที่สามารถช่วยสนับสนุนการเดินทางเข้าถึงบ้านในลุ่ม ตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยมีป้ายบอกเส้นทางการเดินทางที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกเพียงเส้นทางเดียว จากถนนเส้นทางสายหลัก 403 ก่อนแยกเข้าถนนหมายเลข 4009 (Nid (Pseudonym), interview, 2020, October 14) อย่างไรก็ตามก็ยังจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนป้ายบอกทางเพื่อลดความสับสนให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าถึง ทั้งนี้ป้ายบอกทางเหล่านี้ควรจะสิ้นสุดบริเวณลานจอดรถบ้านในลุ่ม ตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง สำหรับการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในพื้นที่ท่องเที่ยวขาดป้ายสื่อความหมาย บริเวณจุดที่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยว สถานที่ที่มีความโดดเด่นของระบบนิเวศ และสถานที่ที่มีความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ชุมชนในพื้นที่ นอกจากนี้ในชุมชนยังขาดการกำหนดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และขาดศูนย์ประสานงานและบริบริการนักท่องเที่ยว (Wat (Pseudonym), interview, 2020, October 16; Wi (Pseudonym), interview, 2020, October 16) เพื่อให้บริการข้อมูล และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นทั้งจุดให้ข้อมูลจุดบริการ และจุดประสานงาน หากนักท่องเที่ยวเกิดปัญหาหรืออุบัติเหตุในพื้นที่ ซึ่งสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเกิดความอุ่นใจและสร้างความน่าเชื่อถือในการรับบริการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน

4. องค์ประกอบด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว ชุมชนย่านชื้อขาดการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นทางการ จึงไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการท่องเที่ยว (Yuean (Pseudonym), interview, 2020, October 14) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแบบแยกส่วนของหน่วยธุรกิจชุมชน อาทิ กลุ่มอาชีพการทำใบยาสูบ กลุ่มอาชีพทำของใช้ในครัวเรือนด้วยการจักสานใบจาก อาชีพการขายอาหารและเครื่องดื่มจากต้นจาก อาชีพการทำประมง เป็นต้น ขาดการรวมตัวเพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนร่วมกัน ทั้งนี้หน่วยงานจากภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามามีกระตุ่นให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว แต่ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ภรณ์ยิ ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

และการสนับสนุน ส่งผลให้ขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบ ทำให้คนในชุมชนบางกลุ่มมองว่าการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นไม่ยั่งยืนจึงลดระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน (Khaw (Pseudonym), interview, 2022, June 14)

5. องค์ประกอบด้านที่พัก หรือจุดรับรองนักท่องเที่ยว จากการรวบรวมข้อมูลด้านที่พัก และจุดรับรองนักท่องเที่ยว พบว่า สถานที่พักค้างแรมภายในชุมชนย่านชื้อไม่ได้มีการประกอบอาชีพสถานที่พักอาศัยในระยะเริ่มต้น เนื่องจากที่ตั้งของชุมชนใกล้ตัวเมืองจังหวัดตรัง เป็นผลให้นักท่องเที่ยวไม่มีความต้องการเข้าพักค้างแรมในชุมชน เนื่องจากการพักค้างแรมในตัวเมืองมีความสะดวกต่อการเดินทางต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดตรัง ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอกันตัง หรืออำเภออื่นในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง (Krit (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Yeang (Pseudonym), interview, 2020, October 14) อีกทั้งไม่มีจุดต้อนรับสำหรับบริการนักท่องเที่ยว โดยพื้นที่ภายในชุมชนมีร้านสะดวกซื้อเพียงหนึ่งหรือสองร้านที่มีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้นคนในชุมชนย่านชื้อจึงให้ความสำคัญกับการกำหนดจุดรับรอง ไม่ว่าจะเป็นศาลาต้อนรับ จุดต้อนรับนักท่องเที่ยว จุดจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการรับรองนักท่องเที่ยวที่เข้าถึงในพื้นที่ระยะสั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลดีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่มากกว่าการให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่พักค้างแรมในชุมชน

6. องค์ประกอบด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จากการรวบรวมข้อมูลด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปยังพื้นที่ย่านชื้อ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าถึงด้วยตนเอง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัททัวร์หรือผู้นำเที่ยว โดยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาด้วยตนเอง มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง รู้จักย่านชื้อผ่านคนรู้จัก ผ่านสื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัด ทั้งภาครัฐ และเอกชน เว็บไซต์ส่วนตัวของคนในชุมชนซึ่งเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าจากใบจาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบบรรยากาศของชุมชนที่มีความสงบ เป็นกันเอง มีความสวยงามตามธรรมชาติ และเดินทางสะดวกใกล้ตัวเมืองตรัง ทำให้สามารถเที่ยวได้หลายสถานที่ในวันเดียว (Sim (Pseudonym), interview, 2021, June 14; Jimmy (Pseudonym), interview, 2021, June 14) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักผ่านสื่อโทรทัศน์ เว็บไซต์การท่องเที่ยว สื่อ-สังคมออนไลน์ และคำแนะนำปากต่อปากจากคนรู้จัก นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาเยี่ยมชม เนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้เคียงที่แปลกใหม่ อีกทั้งมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนริมน้ำที่โดดเด่น และธรรมชาติที่งดงามใกล้เมืองตรัง (Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Sorn (Pseudonym), interview, 2020, October 16; Wi (Pseudonym), interview, 2020, October 16)

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัททัวร์หรือผู้นำเที่ยว รวมถึงการประสานงานผ่านหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีการแวะพักในพื้นที่ระยะสั้น มีกิจกรรม

ภายในพื้นที่ที่ใช้เวลาไม่นานนัก (Krit (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14) อาทิ ถ่ายรูปบรรยากาศของชุมชนริมน้ำ เยี่ยมชมกลุ่มอาชีพทำไบยาสูบ อาชีพจักรสานใบจาก เลือกซื้ออาหาร ขนม และเครื่องดื่มที่ได้จากทรัพยากรในพื้นที่ อาทิ ขนม อาหารที่ทำโดยใช้ลูกจาก น้ำตาลจาก รวมถึงเรียนรู้ และทดลองกิจกรรมการทำไบยาสูบ (Yuean (Pseudonym), interview, 2020, October 14) กิจกรรมส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่ชุมชนจะเข้ามาศึกษาเรียนรู้วิถีชุมชนที่เกี่ยวข้องกับป่าจาก ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของพื้นที่ (Cheaw (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Doung (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Nee (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Wat (Pseudonym), interview, 2020, October 16) ทำให้คนในชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการขายสินค้าของที่ระลึก

อย่างไรก็ดีจากการสัมภาษณ์ พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านชื้อมีวิถีชีวิตที่น่าดึงดูดใจในมุมมองของชุมชนวิถีจากที่ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติแม้จะอยู่ใกล้ชุมชนเมือง อีกทั้งยังสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึง (Cheaw (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Krit (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางผ่านซึ่งสามารถทำการเชื่อมโยงกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดตรัง (Naruenpornmaetee, interview, 2020, October 16; Nee (Pseudonym), interview, 2020, October 14) นอกจากเป็นการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดตรังแล้ว ยังสามารถกระจายรายได้ทางการท่องเที่ยวเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดต่อไปได้ ทั้งนี้ปัจจุบันโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวที่ปรากฏในชุมชนย่านชื้อถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการท่องเที่ยวเมืองตรังของบริษัทนำเที่ยว โดยคนในชุมชนไม่ได้มีการกำหนดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในตำบลย่านชื้อเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายในเชิงรุก แต่ตั้งรับเฉพาะนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาในพื้นที่ จึงเป็นเหตุทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่เกิดการกระจุกตัว และกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่บางแห่งไม่เป็นที่รู้จักทั้งที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้ กล่าวได้ว่าจากการศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง นอกจากเป็นการรวบรวมข้อมูลที่น่าไปสู่การเผยแพร่ข้อมูลทางการท่องเที่ยวแล้ว ยังช่วยแสดงให้เห็นทิศทางการพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของตำบลย่านชื้อ นำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (6A's) ของ Pelasol (2012) ซึ่งสามารถสรุปสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ดังตารางที่ 1

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
กรณีศึกษา ยี่ถีน และ เกษตรชัย และหิม

ตารางที่ 1 สภาพการจัดการท่องเที่ยวตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

องค์ประกอบ ทางการท่องเที่ยว	หมู่ที่ 1 บ้านโคกทราย	หมู่ที่ 2 บ้านตก	หมู่ที่ 3 บ้านในลุ่ม	หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งอิฐ
ด้านความสามารถ ในการเข้าถึงพื้นที่ ท่องเที่ยว (Accessibilities)	• การคมนาคมทางถนนสะดวกต่อการเข้าถึง • ไม่มีที่จอดรถรองรับรถของนักท่องเที่ยว	• การคมนาคมทางถนนสะดวกต่อการเข้าถึง • มีที่จอดรถสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คนโดยประมาณ	• การคมนาคมทางถนนสะดวกต่อการเข้าถึงจากหลายเส้นทาง • มีที่จอดรถสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 500 - 1,000 คน โดยประมาณ	• การคมนาคมทางถนนสะดวกต่อการเข้าถึง • ไม่มีที่จอดรถรองรับนักท่องเที่ยว
ด้านสิ่งดึงดูดใจ ทางการท่องเที่ยว (Attraction)	• อาชีพทำสวนยางพารา • อาชีพทำสวนผลไม้	• การทำน้ำตาลจากกรรมวิธีโบราณ 100 ปี • วัดย่านซื่อวัดโบราณคู่ชุมชน • งานเทศกาลวันเกิดพ่อท่านอินทร์	• ระบบนิเวศชายฝั่ง • การทำประมง • อาชีพจักสานใบจาก • อาชีพทำไผ่ยาสูบ • งานแข่งเรือพริส • ประวัติศาสตร์การตั้งเมืองตรัง	• ระบบนิเวศชายฝั่ง • การทำประมง • แหล่งเรียนรู้การทำเรือท้องถิ่น
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	-	-	-	-
ด้านการให้บริการของ แหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)	-	-	-	-
ด้านที่พัก หรือ จุดรับรองนักท่องเที่ยว (Accommodation)	-	-	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ ทางการท่องเที่ยว	หมู่ที่ 1 บ้านโคกทราย	หมู่ที่ 2 บ้านตก	หมู่ที่ 3 บ้านในลุ่ม	หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งอิฐ
ด้านกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยว (Activities)	-	• การเรียนรู้อาชีพ - การทำใบยาสูบ	• การเรียนรู้อาชีพ - การทำใบยาสูบ • การเรียนรู้อาชีพ - การทำจักสาน - ใบจาก • กิจกรรมการเรียนรู้ - อาชีพการตัดจาวตาล - และการทำน้ำตาล - จาก	-

ที่มา: ปรับปรุงจาก Pelasol (2012)

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 3 องค์ประกอบที่ไม่มีในพื้นที่ คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่พัก หรือจุดรับรองนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนการเพิ่มระยะเวลานักท่องเที่ยวอยู่ในชุมชน และเพิ่มโอกาสในการสร้างและกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชน โดยหลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และขาดการเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนไม่เป็นระบบ (Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Sorn (Pseudonym), interview, 2020, October 16; Wi (Pseudonym), interview, 2020, October 16) ทำให้ขาดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ช่วยสนับสนุนการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม สำหรับด้านที่พัก หากชุมชนกำหนดตารางการนำเที่ยวซึ่งออกแบบกิจกรรมในพื้นที่วันเดียว (One Day Trip) หรือครึ่งวัน (Half Day Trip) ก็ไม่จำเป็นจะต้องกำหนดที่พักอาศัยในช่วงแรก อาจจัดเตรียมสถานที่รับรองนักท่องเที่ยวสำหรับรอเข้าร่วมกิจกรรมหรือพักระหว่างตารางนำเที่ยวแทน โดยมุ่งเน้นให้องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่มีการนำไปใช้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และลักษณะการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ดี เนื่องจากพื้นที่ชุมชนย่านซื้อขายการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ กล่าวคือ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นแต่คนในชุมชนไม่ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ ผ่านมุมมองของการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งต่อทรัพยากรเสื่อมถอยลง ความไม่เท่าเทียมของการได้รับผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว และขาดระบบการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ภรณ์ ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

บริหารจัดการซึ่งจะช่วยลดผลกระทบด้านอื่นที่อาจเกิดขึ้นต่อคนในชุมชน (Naruenpornmaetee, interview, 2020, October 16; Cheaw (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Phan (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Yeang (Pseudonym), interview, 2020, October 14) อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ไวรัส COVID-19 ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลก ตำบลย่านซื่อเองก็ได้รับผลกระทบในการท่องเที่ยว คือ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่น้อยลง รัฐบาลออกนโยบายที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ในพื้นที่เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามาบ้าง แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยถ้าเทียบกับก่อนเกิดสถานการณ์ นอกจากนี้อัตราการส่งสินค้าที่ถูกนำไปใช้ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวน้อยลง (Nee (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Sorn (Pseudonym), interview, 2020, October 16) สินค้าหลายรายการถูกยกเลิกเนื่องจากโรงแรมและรีสอร์ทบางแห่งที่มีการส่งผลิตภัณฑ์จากสวนไปจากต้องหยุดพักกิจการ ทำให้ยอดขายผลิตภัณฑ์มีจำนวนลดลง (Dung (Pseudonym), interview, 2020, October 14; Wat (Pseudonym), interview, 2020, October 16) อีกทั้งจากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้การจัดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดการให้เป็นระบบ มีการกำหนดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคปกติวิถีใหม่ ซึ่งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ลดการกระจายของไวรัส COVID-19 ที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านซื่อ ในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน มุ่งเน้นนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่มีความผูกพันกับต้นจาก ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจ และสังคม โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกิดภายใต้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ภายใต้แนวคิดท่องเที่ยววิถีชุมชน นอกจากนี้ตำบลย่านซื่อยังมีประวัติศาสตร์ชุมชนที่มีเรื่องราวที่น่าสนใจ ก่อให้เกิดเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม และตัวตนของคนในชุมชนย่านซื่อภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ยังคงระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ เพื่อให้ได้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Chanruangrit, 2018) ภายใต้กรอบคิดของการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรชุมชนให้มีความยั่งยืน พร้อมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความประทับใจระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน ลดผลกระทบการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Camilleri, 2015)

ชุมชนย่านซื่อ เป็นชุมชนริมน้ำที่มีเรื่องราว มีฐานทรัพยากรที่หลากหลายซึ่งมีประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนในชุมชนริมแม่น้ำตรังเป็นจุดขาย สามารถใช้เทคนิคในการเล่าเรื่องเพื่อเพิ่มจุดเด่นของชุมชน สร้างโอกาสในการแข่งขัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ เรียนรู้ เข้าใจชุมชน รู้สึกมีประสบการณ์ร่วมกับ

คนในชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวจดจำประสบการณ์และความรู้สึกที่ได้รับจากชุมชนได้ยาวนานมากขึ้น อันนำไปสู่การบอกต่อและกลับมาเยี่ยมเยือนชุมชนอีกในภายหลัง ใช้การเล่าเรื่องเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Tourism Promotion and Development Group, 2018) ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ ผ่าน 6 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของ Pelasol (2012) พบว่า ชุมชนย่านซื่อขาดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่พัก หรือจุดรับรองนักท่องเที่ยว จากการสำรวจถึงแม้การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านซื่อจะไม่มีองค์ประกอบในด้านดังกล่าว แต่คนในชุมชนให้ความสนใจในการพัฒนาองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อเพิ่มองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวในอนาคต สอดคล้องกับหลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด พร้อมกับสร้างความตระหนักให้กับชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องในการเห็นความสำคัญของทรัพยากรทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ อันจะนำไปสู่การร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูฐานทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน ลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่จะเกิดต่อชุมชน (McCombes, Vanclay, & Evers, 2015)

สำหรับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวด้านที่พัก อาจต้องถูกปรับเปลี่ยนลักษณะการจัดการให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการรับรองนักท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนมีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวและกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระยะเวลาไม่เกิน 1 วัน นักท่องเที่ยวก็อาจไม่จำเป็นต้องค้างแรมในพื้นที่ท่องเที่ยว คนในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการออกแบบจุดรับรองนักท่องเที่ยวระยะสั้นสำหรับสนับสนุนนักท่องเที่ยวในการเข้าถึงพื้นที่แทนการจัดที่พักค้างแรม สรุปได้ว่า ปัจจุบันองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ ยังมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ยังไม่สมบูรณ์ แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ได้แสดงทิศทางการพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของชุมชนย่านซื่อในอนาคต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ เช่นเดียวกับแนวคิดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ของ Pelasol (2012) แต่ปรับองค์ประกอบด้านที่พัก ให้เป็นเพียงจุดรับรองนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

การพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ จำเป็นต้องมีการกระตุ้น การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว และร่วมรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ส่งผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Markose, Tazhathethil, and George (2022) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว ส่งผลต่อความอยู่รอดต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ภรณ์ีย ยี่ถั่น และ เกษตรชัย และหิม

จัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เป็นระบบ และลดกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อทรัพยากรในท้องถิ่น คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในด้านที่ขาดการจัดการให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ฐานทรัพยากรในชุมชน ศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนในชุมชน ภายใต้แนวคิดของการตระหนักรู้ในคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนยั่งยืน และเพิ่มโอกาสในการกระจายรายได้ให้แก่นักท่องเที่ยวในชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

2. เพื่อส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของตำบลย่านซื่อ ให้เข้าร่วมเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง โดยผนวกเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตรัง โดยอาจแบ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เส้นทางทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวทางอาหาร เพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจในการเป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรองที่มีแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยหน่วยงานการท่องเที่ยวระดับจังหวัดสามารถจัดทำข้อกำหนดเชิงนโยบายทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม และเปิดโอกาสในการขยายตลาดทางการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก หมายเลขโครงการ PHD/0227/2561

เอกสารอ้างอิง

- Bogdan, R., & Kemmis, S. (1992). *Qualitative research for education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Camilleri, M. A. (2015). Responsible tourism that creates shared value among stakeholders. *Tourism Planning & Development*, 13(2), 219-235. <https://doi.org/10.1080/21568316.2015.1074100>
- Chanruangrit, T. (2018). *Community-based tourism management guidelines for sustainable tourism: A case study of Chanthaboon waterfront community, Mueang District, Chanthaburi Province* (Master's thesis). Bangkok University, Bangkok. [in Thai]
- Community Tourism Promotion and Development Group. (2018). *Human resources development manual tourism in the community*. Bangkok: Tourism Development Division, Department of Tourism. [in Thai]

- Department of Tourism. (2014). *Ecotourism quality standard assessment manual* (2nd ed.). Bangkok: Office of the Printing Affairs of the Veterans Organization. [in Thai]
- Department of Tourism. (2016). *Knowledge dissemination course in eco-tourism management*. Bangkok: T.S. Printing. [in Thai]
- DMCR Data Center. (2023). *Benefits and importance of mangrove forests*. Retrieved from https://km.dmcr.go.th/c_11/d_684 [in Thai]
- Document Processing and Archives Committee. (1999). *Culture, historical development, identity and wisdom of Trang Province*. Bangkok: Ladprao Teachers' Council Printing. [in Thai]
- Google Map. (2022). *YanSue Community, Kantang District, Trang Province*. Retrieved from <https://www.google.co.th/maps>
- Jitthangwattana, B. (2005). *Sustainable tourism development*. Bangkok: Bangkok Press and Design. [in Thai]
- Klinmuenwai, K. (2021). Ecotourism management by community participation: A case study of Baan SamKha Community, HuaSuea Sub-district, Maetha District, Lampang Province. *Journal of Management Science Udonthani Rajabhat University*, 3(2), 33-44. [in Thai]
- Kreawcheaw, S. (2017). Community-based tourism management of Khlong Phra Udom District, PakKret District, Nonthaburi Province. *Rajapark Journal* (Special Edition 23rd Anniversary), 271-281. [in Thai]
- Maneerat, S., & Chalermphol, J. (2017). Appropriate agro-tourism management model of Mae Rim-Samoeng route in Mae Rim District, Chiang Mai Province. *Khonkaen Agr. Journal*, 45(1), 540-544. [in Thai]
- Markose, N., Tazhathethil, V. B., & George, B. (2022). Sustainability initiatives for green tourism development: The case of Wayanad, India. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(2), 1-13. Retrieved from <https://www.mdpi.com/1911-8074/15/2/52>
- Mccombes, L., Vanclay, F., & Evers, Y. (2015). Putting social impact assessment to the test as a method for implementing responsible tourism practice. *Environmental Impact Assessment Review*, 55(3), 156-168.
- Naruenpornmaetee, B. (2020, October 16). *Member of Trang Tourism and Hotel Association* (interview). [in Thai]

- Pelasol, J. (2012). Igcabugao: A potential tourist destination in the southern part of Iloilo, Philippines. *Journal JPAIR Multidisciplinary Research by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom*, 8(1), 90-97.
- Phongsakornrangsilp, P. (2014). Sustainable community tourism management: A case study of Bann Kok Krai, Phangnga Province. *Veridian E-Journal, Humanities, Social Sciences and Arts*, 7(3), 650-665. [in Thai]
- Prasongthan, S. (2013). Social funding and creative approaches to promoting tourism by the community: A case study of Thai Puan people, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 16(1), 1-11. [in Thai]
- Sakunapat, P., Jirojphan W., & Cheykeewong, U. (2011). *Ecotourism* (2nd ed.). Bangkok: Saeng Dao. [in Thai]
- Songruk, A., Thongnunui, P., Rothjanaprasarn, N., Anuntasuk, R., Naranong, S., Chuayruang, D., ... Khaithong, N. (2017). *Process modeling and tools for marine and coastal resources management in Trang Province to sustainability*. Trang: Rajamangala University of Technology Srivijaya. [in Thai]
- Songtip, K. (2014). *People's participation in conservation tourism management: A cases study of Wattakien floating market, Bangkruey District, Nonthaburi Province* (Master's thesis). Dhurakij Pundit University, Bangkok. [in Thai]
- Thai Youth Encyclopedia by His Majesty the King. (2018). *Ecotourism*. Retrieved from <http://kanchanapisek.or.th> [in Thai]
- Thapthiang, N. (2011). *A learning center paired with Kantang*. Trang: Kantang District Public Library. [in Thai]
- The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). (2016). *ASEAN community-based tourism standard*. Retrieved from <https://www.asean.org>
- Trang Municipality. (2019). *Local development plan (2018 - 2022)*. Retrieved from <https://www.trangcity.go.th> [in Thai]
- Trang Provincial Tourism and Sports Office. (2022). *Travel information*. Retrieved from https://trang.mots.go.th/news_view.php?nid=635 [in Thai]
- Ungcharoen, R., & Na Thalang, C. (2017). A study of the potential of ecotourism in Samut Sakhon Province. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 141-166. [in Thai]

Wongjoi, K. (2017). *Tourism accommodation management as a homestay community: A case study of Bang Phueng homestay community, Samut Prakan Province* (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]

Yansue Subdistrict Administrative Organization Office, (2019). *Implementation plan of YanSue Subdistrict Administrative Organization, Kantang District, Trang Province*. Retrieved from <http://www.yansuetrang.go.th/index.php> [in Thai]